

Nr 81.

Av herr **Arrhén**, angående utökning av antalet e. o. adjunksbefattningar vid de statliga läroverken.

Vid 1944 års riksdag hemställdes i en i andra kammaren väckt motion (nr 301) om rätt till ålders- och familjepension för extra adjunkter med provår vid de statliga läroverken. Motionärerna pekade på det förhållandet, att de extra adjunkterna med provår icke bliva delaktiga av det pensionskydd för sig själva och sina efterlevande, vilket som regel tillkommer varje annan statstjänarkategori med längre tjänstetid. Motionärerna framhöllo därvid att den principiellt riktiga lösningen vore en utökning av antalet e. o. adjunksbefattningar. De anförde följande:

De extra läroverkslärares anställnings- och löneförhållanden ha vid flera tillfällen varit föremål för regleringar, då situationen för denna kategori statsanställda varit alltför ogynnsam. Så skedde detta år 1935, då riksdagen beviljade medel till nyinrättande av ett stort antal ordinarie tjänster, varigenom läroverkslärares inslag av extralärare reducerades från omkring 24 till omkring 10 procent. Likaså förbättrades de äldre extralärares förhållanden år 1938 genom tillkomsten av de extra ordinarie adjunksbefattningarna, varvid avsikten ursprungligen var att extralärarna efter provårsutbildningen i regel skulle kunna beräkna befordran från extra adjunkt till extra ordinarie, vilket innebär högre lön, tryggare anställningsförhållanden, rätt till ålders- och familjepension och gynnsammare ställning vid sjukdomsfall.

De statliga besparingssträvandena ha emellertid gått synnerligen hårt fram över dessa reformer till extralärares förmån. År 1941 hade proportionen mellan antalet extralärare och hela antalet ämneslärare åter stigit till 24 %, d. v. s. densamma som före 1935 års reglering. 1944 hade av de dåvarande extralärarna med provårsutbildning endast 240 erhållit förordnande till e. o. adjunkt, medan 165 fortfarande endast voro extra. Dessutom sysselsattes 160 extralärare utan provår.

Dessa förhållanden ha medfört att årligen ett allt större antal extraadjunkter med provår uppnå 35 år, varefter de ej kunna erhålla det antal tjänstår, som fordras för full ålderspension. Än allvarligare är att denna grupp kommer att sakna varje efterlevandeskydd under de år, som äro viktigast ur familjebildningssynpunkt. Självfallet måste detta på ett ytterst menligt sätt påverka barnantalet inom en kategori med kvalificerad utbildning, vars inkomstförhållanden icke medge att ett tillfredsställande skydd för de efterlevande upprättas genom privat försäkring.

En sammanställning, som 1944 gjordes på grundval av extraläraryråns uppgifter, gav vid handen att av de 165 extra adjunkter, som genomgått provår, icke mindre än 122 uppnått 35 års ålder, d. v. s. 74 %. Särskilt otill-

fredsställande ter sig detta mot bakgrunden av den i hela statsförvaltningen exceptionellt långa tid, som förflyter från första förordnandet till extra tjänsten och befordringen till e. o. Denna måste nämligen f. n. anslås till minst tio år.

Bankoutskottet yttrade (utlåtande nr 25), att den i motionen framförda tanken om pensionsrätt för de extra adjunkterna syntes behjärtansvärd, men att ett bifall till yrkandet skulle innebära ett avsteg från den hittills gällande grundsatsen, att pensionsrätt regelmässigt tillkommer allenast tjänstemän, vilka inneha ordinarie eller extra ordinarie anställning i statens tjänst. Utskottet fann sig därför med hänsyn till uppkommande konsekvenser icke kunna tillstyrka, att ett dylikt avsteg från gällande pensioneringsprinciper gjordes. Utskottet yttrade vidare, att någon annan utväg för att nå det önskade målet knappast torde stå till buds än att utöka antalet extra ordinarie ämneslärartjänster i erforderlig omfattning, vilket emellertid vore ett spörsmål, som fölle utanför bankoutskottets kompetensområde.

En utökning av de e. o. adjunktsbefattningarnas antal i ursprungligen avsedd omfattning borde därför övervägas.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag till 1946 års riksdag angående en utökning av de e. o. adjunktsbefattningarnas antal i ursprungligen avsedd omfattning.

Stockholm den 20 januari 1945.

Erik Arrhén.